

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri; hepinizi şahsım ve Ankara Sanayi Odası Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Ekran karşısından da olsa yılın bu ilk meclis toplantısında sizleri görmekten duyduğum memnuniyeti ve hepinizi çok özlediğimi ifade etmek istiyorum. Aşılama çalışmalarının mesafe almasıyla umarım yakın zamanda yüz yüze toplantılarda bir araya geleceğimiz günlere ulaşırız.

Değerli Meclis Üyeleri,

2018-2020 yılları arasında ülkemizde tersine konjonktürün yaşandığı dönemi geride bıraktık. Önce 2018'de rahip krizi, ardından pandemi makroekonomik dengelerimizi bozmuştu. Bu olumsuzlukları yavaş yavaş geride bıraksak da, hala bazı etkilerini makroekonomik değişkenlerde görebiliyoruz.

2020 yılının başında ortaya çıkan pandemiyle oluşan sağlık krizinin, 2. çeyrekte itibaren ekonomik bir krize dönüşmesiyle, reel sektörde ve finansal sektörde yol açığı sarsıntıları tecrübe ettik.

Kriz; yatırım-üretim-ticaret-istihdam bütününde uzun vadeli değişimlere yönelik güçlü ve zorlayıcı etkilere yol açtı. Bu kötü günleri büyük ölçüde geride bırakmış olsak da, toparlanma sürecinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için kontrolü elden bırakmamamız gerektiğini belirtmek isterim.

2021 yılına ekonomimiz 2020 yılından devrolan bazı risklerle girdi. Döviz cinsinden yüksek borçluluk düzeyi, yüksek kur, yüksek enflasyon ve yüksek faiz sarmalı, döviz rezervlerimizin de eskiye oranla daha düşük seviyede olması, ekonomide risk algılarını artırmaktadır.

Başta Hukuk ve Ekonomi alanında olmak üzere birçok alanda planlanan reform çalışmalarısıyla ben bu tablonun pozitifine döneceği kanısındayım.

Pandemi süreci ile birlikte ekonomik konjonktürün değişmesi ve değişen konjoktürde ülkelerin ayakta kalması, ülkelerin ekonomik büyüme stratejilerinin mahiyeti ve teknoloji ve inovasyon yetenekleri ile alakalıdır.

Kriz, küresel likidite bolluğu döneminde portföy yatırımları ile büyüyen gelişmekte olan ekonomilerin dış finansman bağımlılıkları ölçüsünde artan kırılganlıklarının sürdürülemez olduğunu açıkça gösterdi. Büyümesi ağırlıklı olarak sanayi üretimine dayanan ekonomiler ise krizden daha az hasar aldılar.

Bu nedenle ülke olarak bizim üretim gücümüzü korumamız gerekmektedir. Bunun için de hem ekonomi yönetimine, hem de sanayiciler olarak bizlere büyük görevler düşmektedir.

Ekonomi yönetimi üretim için uygun ekosistemi tesis etmeye çalışırken, bizler de sanayiciler olarak hem teknolojik seviyemizi yükseltmeye çalışmalı, hem de verimliliğimizi artırmalıyız. Model Fabrika'da yürüttüğümüz öğren-dönüş çalışmalarını sık sık sizinle paylaşıyorum. Buradan çıkan sonuçlar verimlilik konusunda ne kadar çok mesafe almamız gerektiğini her defasında bize söylemektedir.

Ben sizin kanalınızla bir kez daha tüm Ankaralı sanayici dostlarıma seslenmek istiyorum. Lütfen Model Fabrika'nın çalışmalarını takip edin, bu programda yer almaya çalışın ama diğer yandan da mutlaka üretim süreçlerinizi gözden geçirin.

Değerli Meclis Üyeleri,

İznilinizle bazı makroekonomik gelişmeler ile ilgili birkaç başlığı da sizlere değerlendirmek istiyorum.

Maalesef enflasyon eğiliminde bozulma devam ediyor. Aralık ayında %14,6 olarak gerçekleşen enflasyonun, gelecek aylarda artma eğilimine girmesi muhtemeldir. Özellikle kura dayalı temel mal enflasyonu artmaktadır. Mevsimsel etkilerin ortadan kalkması ile gıda enflasyonundaki baskı, enflasyonu yukarı yönlü zorlayacaktır.

Yüksek enflasyon ortamında da sürdürülebilir büyüme zorlaşmaktadır. Özellikle iç talebi canlandırmaya yönelik politika tercihleri karşısında arz tarafında yeterli artış gerçekleşmez ise enflasyonist baskı artmaya devam edecektir.

Merkez Bankasının sıkılaştırma adımlarının devam etmesi reel sektörün likiditeye ulaşmasını zorlaşacağından, bu yıl daha temkinli olmakta fayda vardır. Tüketim tarafından daha ziyade üretimi destekleyecek kredi linelerinin açık kalması üretimin devam etmesi açısından önemlidir.

Makroekonomik sorunları kalıcı olarak çözebilmek için öncelikle enflasyonu düşürmemiz gerekmektedir. Enflasyon, piyasaların sıkışmasına, dış finansman kalitesinin düşmesine ve kurda oynaklığa yol açarak faiz oranlarının yükselmesine neden olmaktadır. Faizi artışının da uzun vadeli yatırımları azaltarak, sağlıklı büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceği unutulmamalıdır.

Son dönemde enflasyonla mücadelede, Merkez Bankası'nın kararlı bir şekilde parasal sıkılaştırmaya gitmesi, beklentilerin yönetimi açısından olumlu sonuçlar verecektir. Merkez Bankası'nın son dönemde atmış olduğu adımlar önemli ve yerinde olup, piyasa güvenini tam olarak sağlayana kadar bu tür adımlara devam etmesi daha faydalı olacaktır.

Diğer taraftan, işsizlik önemli problemlerimizden biri olmaya devam ediyor. Pandemi sürecinin en ağır etkisini işgücü piyasasında gördük. Ekim ayı verileriyle işsizlik oranı %12,7, istihdam oranı %43,6 seviyesindedir. İstihdam edilenlerin sayısı 2020 yılı Ekim döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 896 bin kişi azalarak 27 milyon 447 bin kişi, istihdam oranı ise %43,6 olmuştur.

Genç nüfusta işsizlik oranı %24,9, istihdam oranı %30,6 olmuştur. İş bulma ümidini yitiren insanlarımızın sayısı 2020 yılında 1,5 milyona ulaşmıştır ve giderek artmaktadır. Yüksek işsizlik, 2000'li yıllar boyunca ülkemizin en temel problemlerinden biri olagelmıştır. Yüksek büyüme yıllarında dahi işsizliğin yüksek kalması, istihdamsız büyüme olgusuna işaret etmektedir.

Bir ülkede, belli bir zaman aralığında, mevcut ekonomik yapıyla kaydedilen büyümenin istihdam yaratmaması, yeni iş imkânları yaratmaması durumu 'istihdamsız büyüme' olarak ifade edilir. İstihdamsız büyüme yaşanan bir ekonomide gelirin toplum bireyleri, sosyal sınıflar ve bölgeler arasındaki dağılımı da bozulmakta ve buradan eğitim ve sağlık başta olmak üzere refah bileşenlerinde ve genel yaşam kalitesinde bozulmalar ortaya çıkmakta, bir başka deyişle 'kalkınmasız büyüme' söz konusu olmaktadır.

Bu da bize insan kaynağı planlamamızın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Bir takım meslekler yok olup gidiyor, ancak diğer yandan birçok yeni meslek ortaya çıkıyor. Biz maalesef hala sanayide nitelikli eleman sorununu çözemedik. Bir yanda işsizlik, diğer yanda sanayici çalıştıracak nitelikli eleman bulamıyor.

ASOSEM'de mesleki eğitim kurslarında katılımcı bulmakta zorlanıyoruz. Bu kadar işsizliğe rağmen insanlarımız maalesef sanayide çalışmak istemiyorlar. Buna işsizlik değil gönüllü işsizlik demek lazım.

Ülke olarak insan kaynağı planlarımızı hem mevcut ihtiyaçlar, hem de gelecekte ortaya çıkacak ihtiyaçlara göre yapamazsak, işsizlik sorununu çözmemiz maalesef çok da mümkün gözükmemektedir.

Öte yandan son dış ticaret verileri alışlagelenden farklı bir görüntü arz etmektedir. Aralık ayı ihracatı bir önceki yılın aynı ayına göre %15,9 oranında artmıştır. Ancak yıllık ihracatta %6,26'lık bir düşme gerçekleştiği, ihracatta azalma olmasına rağmen ithalatta ise %4,32'lik bir artış olduğu görülmektedir.

Bunun sonucunda dış ticaret açığımız %69,1'lik artışla 49,9 milyar dolara yükselmiştir. Türkiye'nin az büyüdüğü ya da resesyonda olduğu yıllarda dış ticaret açığı küçülmektedir.

Oysa 2020 yılında krize bağlı olarak yüksek büyüme gerçekleşmediği halde yüksek dış ticaret açığı verdiğimiz görülüyor. Bunun temel sebebi, hep vurguladığımız gibi ihracatın ithalata bağımlı olmasıdır. Yani üretim arttıkça ara malı ithalatına olan talep de artıyor ve böylelikle ithalatımız yükseliyor.

2020 yılı dış ticaret açığını yükselten bir diğer önemli sebep ise altın ithalatı olmuştur. TL'nin değer kaybı ve yılın ikinci çeyreğinde gerçekleşen kredi genişlemesi döviz ve altın talebini yükseltmiştir. Bunun neticesinde yüksek büyüme olmaksızın gerçekleşen yüksek dış ticaret açığı tablosu ortaya çıkmıştır.

Ülkemizin 8-10 yılda bir karşılaştığı kırılğanlıkların giderilebilmesi için, ithal ettiğimizden daha fazla ihracat yapmamız, bunu gerçekleştirebilmek için de daha fazla üretmemiz gerekiyor. Ekonomi politikalarımızın üretim odaklı, ihracat odaklı olması gerekir.

Bu arada iyi rakamlar da geliyor. Hem sanayi üretimi hem de perakende satışlar Kasım ayı rakamları ile salgın öncesi seviyesinin üzerine çıktı. Sanayi üretiminde Ekim-Kasım aylarında ortalama 9,1, perakende satışlarda ise 11,3'lük bir artış var. Ciro endeksinde hizmet sektörü hariç tüm sektörlerde salgın öncesi rakamlara ulaşıldı.

Aralık ayı PMI endeksindeki yukarı yönlü ivmelenme, hem sanayi hem de perakende satışlarda yukarı yönlü hareketi güçlendiriyor. Dördüncü çeyrekte ise güçlü bir büyüme performansı bekleniyor. Tahminlerime göre dördüncü çeyreği %6 seviyesinde, 2020 yılını ise %1'in üzerinde pozitif bir büyüme ile kapatacağımızı düşünüyorum.

Ülkemizin döviz açığının yüksek olması, son dönemde iç dinamiklerle döviz yaratma kapasitesinin düşük olması yabancı tasarruflara ihtiyaç göstermektedir.

Faizlerin yüksek olması tek başına yabancı sermayeyi ülkeye çekmede bence yeterli değil. Ekonomi ve yargı başta olmak üzere yapısal reformlar da önemli. Bu reformları sadece yabancı sermaye istiyor diye değil, kendi vatandaşlarımız, kendi yatırımcılarımız için de yapmamız gerekir.

Yönetim standartlarında sağlanacak iyileştirmeler, hukuki/kurumsal düzenlemeler, şeffaflığın artırılması, teknoloji, inovasyon ve AR-GE kapasitelerinin güçlendirilmesi yatırım iklimini hem yabancı yatırımcılar açısından hem de yurt içindeki yatırımcılar açısından daha elverişli hale getirecektir. Bu bağlamda hükümetimizin tüm reform çalışmalarını destekliyor ve yatırımlara olumlu katkıları olacağını değerlendiriyoruz.

Küresel ekonomide yeniden yapılanmaların söz konusu olduğu bu dönemde, ulusal politika uygulama alanlarının sınırlarını zorlayan bir vizyon ve azim ile reel ekonomimizi bir bütün olarak geliştirmek, temel hedefimiz olmalıdır.

Değerli Meclis Üyeleri,

Sözlerime son vermeden önce birkaç noktayı daha sizlerle paylaşmak istiyorum. Önceki hafta sonu Sanayi ve Teknoloji Bakanımız Sayın Mustafa Varank'la birlikte Akkuyu Nükleer Santralini ziyaret ettik. Sayın Bakana uzunca bir süredir Nükleer Sanayi Kümelenmemiz Nüksak'la ilgili bilgiler aktarıyordum. Daveti üzerine birlikte gezdik. Bu arada Nüksak'ın çalışmalarını da kendisine bir kez daha aktarma fırsatı buldum.

Nüksak'da oldukça iyi gidiyoruz. 8 kentimizden 65 üyeye ulaştık ama daha da arttırmalıyız. 2020 yılında beş proje üyemiz, nükleer santral ihalelerinin ön şartı olan ve Nükleer Düzenleme Kurumu tarafından verilen İmalatçı Onay Belgesi'ni %50 Proje desteği ile almıştır. Bu yıl sayının daha da artması için devam edeceğiz.

Bununla birlikte Akkuyu'da yapılan Santrale kümede yer alan bazı firmalarımız ürün tedarik etmeye de başladı. Lojistik, pompa, donatı çeliği, vinç ve taşıma sistemleri, kablo, elektrik alt yapısına yönelik ürünler gibi farklı alanlarda tedarikçi olan üyelerimiz bulunmaktadır.

Akkuyu Nükleer Santrali bu yıl alımı yapılacak yerli ürünler ile ilgili geniş bir çalışma yapmıştır. Sanırım kısa bir süre içinde netleşecek ve ihale noktasına gelecektir. Burdaki gelişmeleri çok hızlı bir biçimde paylaşmaya devam edeceğiz.

Nükleer konusunda üyelerimizle sürekli temas halinde ilerleyerek, ihale ve tedarik süreçlerinde ihtiyaç duyabilecekleri tüm teknik ve idari desteği sunmaya çalışıyoruz.

Bu proje iki açıdan çok önemli. Birincisi bu kümeyle ülkemizde yapılan nükleer santrallere yerli ürün oranlarını artırmayı hedefliyoruz. Diğer önemli nokta ise yerli sanayicimizin nükleer kabiliyetlerinin

geliştirilmesi. Çünkü burada geliştirdiğimiz kabiliyetlerimizle dünyanın her tarafına ürün satabilir hale gelebiliriz. Çok daha büyük, küresel bir pazarda yer alma şansı bulabiliriz.

Bu yıl da Nüksak'ın yoğun bir takvimi olacak. Akkuyu Projesi ihale sistemi eğitimleri, webinarlar ve ikili iş görüşmeleri ile proje faaliyetlerimizi daha da yoğunlaştıracağımızı ifade etmek istiyorum.

Son birkaç hafta içinde Bakanımız Sayın Varank'ı üyelerimizin sorunları ile ilgili birkaç kez ziyaret ettim. Maalesef tekstil ve konfeksiyon sektöründeki üyelerimiz oldukça zor günler geçiriyor. Ciroları yüzde 30'lara kadar düştü. Sektörü rahatlatabilecek bazı önerileri paylaştım. Finansman konusunda uzun vadeli taleplerimizi ilettim.

Dünkü ziyaretimde sivil havacılık sektörüne çalışan bazı üyelerimizin sorunlarını da sayın bakana aktardım. Bu sektörde de küresel ölçekteki ana yüklenicilerin siparişlerini durdurmasıyla sıkıntılar yaşanmaya başladı ve cirolar ciddi bir biçimde düştü. Bu sektörde yer alan firmalarımızın da işgücünü kaybetmeden en azından 2022 yılına kadar uzun vadeli destek talebimizi kendisine anlattım. Çok yakından ilgilendi ve tek tek tüm firma bilgilerini istedi. Umarım kısa bir zamanda çözüm üretilir.

Pazartesi günü Ankara Milli Eğitim Müdürümüz Yönetim Kurulu toplantımıza katıldı. TOBB'un öncülüğünde gerçekleştirilen kampanyayla ihtiyaç sahibi çocuklarımıza verilmek üzere klavyeli tablet bağışında bulunduk. 55 Tablet bilgisayar bizim için TOBB tarafından satın alındı. Biz de ASO olarak 60 tane satın alarak toplam 115 tableti Ankaralı Sanayiciler adına Milli Eğitim Müdürümüze takdim ettik.

Pandemi süreci yaşantımızda çok ciddi değişikliklere yol açtı. Özellikle eğitim süreci başka bir boyuta evirildi ve uzaktan eğitim bu süreçte önemli bir rol üstlendi. Ancak maalesef dezavantajlı ailelerimizin çocukları bundan yeteri kadar istifade edemedi. Eğitimde fırsat eşitliği tüm çocuklarımızın hakkı. Dar gelirli ailelerimizin çocuklarının gerek bilgisayarlarının, gerekse internet erişiminin olmaması bizleri son derecede üzdü. Buna yönelik bir takım katkı arayışları düşünürken Odalar Birliğimizin bu kampanyası gündeme geldi ve biz de büyük bir memnuniyetle bunun içinde yer aldık. Bu tabletlerin Milli Eğitim Müdürlüğümüz kanalıyla en doğru yerlere ulaştırılacağına inanıyoruz. Tüm çocuklarımıza fayda sağlamasını diliyorum, hepsine şimdiden başarılar diliyorum.

Sözlerime burada son veriyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.